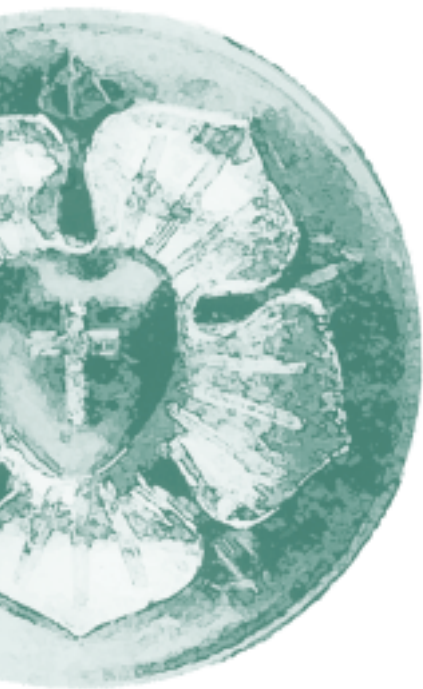

LUTHERSK KIRKETIDENDE

INNHold

Ledertyper / Tilbakeblikk på Edinburgh 1910 - II / Engler på oppdrag / Fra bispedømmerådene og Kirkedepartementet

SØNDAGSTEKSTEN

Langfredag - Thomas Berbom

Påskennatt/Ottesang - Lise Horn

Påskedag - Frode Granerud

Kirken trenger gode ledere

Ledertyper

Kirken trenger gode ledere. Umiddelbart kan dette høres ut som et banalt og svært selvinnyttende utsagn. Likevel er det grunn til å tro at denne banale sannhet i for liten grad har ned-

felt seg i den faktiske utdanning av ledere til kirken. Ledelse som fagområde har gjennomgått en formidabel utvikling gjennom de siste årtier. Prestetjeneste er en tjeneste med leder-

funksjoner. Det er ikke den eneste kirkelige tjeneste med lederfunksjoner, men den som søker arbeid som prest i kirken, må være bevisst at arbeidet har ledelsesfunksjoner. Mange vil hevde at utdanningen av prester ikke har gitt tilstrekkelig rom for den innsikt ledelsesfaget kan bidra med inn mot kirkelig og pastoral ledelse. Mens andre utdanninger har lagt vekt på lederutvikling, har presteutdanningen begrenset seg til mer tradisjonelle pastoralteologiske og ekklesiologiske overveielser. Dette tror jeg vi ser en endring på, både i grunnstudier og i videreutdanning. Mens disse linjene skrives, innledes en videreutdanning om *Læring og ledelse*. Her ligger vekten ikke minst på læringsteoretiske perspektiver. I 2009 fullførte 23 prester *Pastoral Lederutvikling* (PLU), en videreutdanning på 30 studiepoeng over 2 år. Her var det i hovedsak 3 perspektiver som fikk rom: Ekklesiologi/pastorallære, organisasjon/ledelse og personlig utvikling. Jeg vil gjerne vie litt oppmerksomhet til det siste perspektivet på lederutdanning, nemlig personlig utvikling.

Hvis noe skal bevisst utvikles, kreves det en innsikt i hva som er startpunktet for utviklingen. I en rekke sammenhenger kan det synes som om bevisstheten om endemålet for utviklingen er tydeligere enn startpunktet. Men en leder som ønsker å utvikle seg, må først og fremst gi oppmerksomhet til det som faktisk er. Hvem er jeg? Det er trolig ikke så mange spørsmål som har fått mer oppmerksomhet innen filosofi og livstolkning enn akkurat spørsmålet om egen identitet. Hvorfor er det viktig å få greie på hvem jeg er? Et mulig svar på dette spørsmålet er at det er viktig å få greie på dette fordi det vil kunne hjelpe meg til å oppfylle min bestemmelse, nemlig å være meg selv. Det er en utbredt oppfatning at det er mulig å *la være* å være seg selv. Dette skjer i så fall når vi pretenderer å være noe helt annet eller framstå på måter som er i utakt med egne grunnleggende verdier og følelser. Psykologien har lært oss at dette ikke bare framstår som lite troverdig, men at det også er belastende for vår psykiske helse. Derfor har det blitt en avgjørende viktig verdi i vår kultur å kunne være seg selv, leve i takt med egne, grunnleggende

følelser og verdier. Mange har opplevd en ny frihet og et større livsrom rundt seg når egne følelser og verdier endelig har blitt anerkjent og tillatt av en selv. Dette gjelder også pastorale ledere.

Personlighetstypologier er et av de verktøy som tilbys og brukes innen arbeidet med personlig utvikling. PLU valgte Enneagrammet som et av sine redskaper. Gjennom beskrivelse av 9 ulike personlighetstyper er det mulig gjennom et samvittighetsfullt arbeid å avdekke noen sammenhenger i ulike personligheter, noen drivkrefter som gir retning til mye av det som er våre tanker, våre følelser og vår adferd. Typologier kan både mistenkeliggjøres og reduseres til selskapslek. Like fullt har svært

Endring innenfor Enneagrammets tenkning handler ikke om å skifte type

mange prester og ledere ervervet avgjørende innsikt gjennom bruk av dette redskapet. Viktige stikkord er *bekreftelse* og *endring*. *Bekreftelsen* ligger i den gjenkjennelse av drivkrefter, gaver og fallgruver den enkelte type beskrives med.

Endring innenfor Enneagrammets tenkning handler ikke om å skifte type. Det betyr at noe av den struktur, lengsel og frykt som hører til typen, ikke er gjenstand for forandring eller utskifting. I stedet bruker man ord som *omvendelse* og *forløsning (religiøst språk)/modning (psykologisk språk)*. Dette er en avgjørende innsikt. Det betyr at det ikke er vår type vi skal be om unnskyldning for, heller ikke vår frykt eller våre lengsler. Omvendelsen handler om å *slutte å overdrive oss selv*. Forløsning handler om å ta imot en invitasjon som på sett og vis leder oss nærmere det som er essensen. Et menneske har aldri sin dypeste identitet i å være en type.

I Norge er det først og fremst Kjetil Hauge som har undervist og veiledet om Enneagrammet i kirkelig sammenheng. Da han døde i april i fjor, etterlot han seg et stort tomrom, også på dette fagområdet. Som et forsøk på å videreføre og videreutvikle dette arbeidet, vil det bli holdt et dagsseminar på MF 13.april. Her vil den tyske presten og forfatteren Andreas Ebert undervise, med tema: *Enneagrammet som redskap for endring*.

SJUR ISAKSEN

Tilbakeblikk på Edinburgh 1910 – II

Et historisk blikk gjennom religionsteologiens briller

AV LALSANGKIMA PACHUAU, ASBURY THEOLOGICAL SEMINARY, WILMORE, KY, USA

Her følger andre og siste del av den indiske misjonsteologen Lalsangkima Pachuau's artikkel om Edinburgh 2010. Første del sto i forrige nummer. I artikkelen korrigerer han tradisjonelle oppfatninger av hva som egentlig skjedde i Edinburgh og skisserer vesentlige utviklingstrekk i den misjonsteologiske utviklingen siden Edinburgh - sett med ikke-vestlige øyne. Artikkelen er skrevet spesielt for *Luthersk Kirketidende* og er oversatt fra engelsk av Elyof Berg.

Kontinuitet eller diskontinuitet:

Fullbyrdelsesteologien fra Edinburgh 1910 fortsatte å dominere tenkingen gjennom mye av første halvdel av det tjuende århundre. Det var i det store og det hele fullbyrdelsestanken som lå til grunn for den responsen som ble gitt på den gryende sekulariseringen på Det internasjonale misjonsråds møte i Jerusalem i 1928 og i den kjente og innflytelsesrike amerikanske "Lekmannsundersøkelsen" som ble offentliggjort i 1932 under tittelen *Rethinking Missions: A Laymen's Inquiry after One Hundred Years*. Den sistnevnte foreslo et radikalt oppbrudd fra misjonsmotivet og utløste mye diskusjon. Den kristiserer misjonærenes avvisning av andre religioner, oppfordrer misjonærene til å samarbeide med mennesker av annen tro og hevder at en misjonærs "fremste plikt" burde være å leve ut "in a positive form his [sic] conception of the true way of life and let it speak for itself" (Hocking 1932: 40). Det var

denne radikale omformuleringen av misjonærens virke i forhold til andre (ikke-kristne) religioner som utløste det neste hovedtemaet, kontinuitet eller diskontinuitet, på Det internasjonale misjonsråds møte i Tambaram (Madras, India) i 1938.

I IMRs *interimskomiteé* (forberedelsesmøtet for konferansen i 1938) ble det vedtatt å invitere den nederlandske missiologen Hendrik Kraemer til å skrive et forberedelsesdokument til møtet. Kraemer skrev *The Christian Message in a Non-Christian World*. Skrevet på sju uker (Kärkäinen 2003: 181) og på 450 sider var dette ingen lettligjengelig bok. Selv om man kort kan si at boken konkluderer med "diskontinuitet", ikke "kontinuitet" i forholdet mellom kristen tro og andre religioner, er måten Kraemer kommer fram til denne slutningen på både uoversiktlig og lett å misforstå. Motsatt hva han stadig er blitt beskyldt for av ettertiden, hadde Kraemer en dyp respekt for alle ikke-kristne religioner og forsto dem som "inclusive systems and theories of life". Han poengterer sterkt at "the non-Christian religions are not merely sets of speculative ideas about the eternal destiny of man" (Kraemer 1938: 102). Videre påpeker han at den kristne holdningen overfor ikke-kristne religioner "has to be essentially positive attitude" (ibid. 104). Det var Edinburgh 1910s søken etter "tilknytningspunkter" Kraemer sterkt tok avstand fra. Han kalte en slik søken etter "tilknytningspunkter"

for "a misguided pursuit" (Ibid. 134). Kraemer brukte et omstridt uttrykk, "Biblical Realism", som han senere forklarte at betød at "The Christian revelation ... [is] the record of God's self-disclosing revelation in Jesus Christ, [and] is absolutely sui generis," og mente det var umulig å finne læremessige "similarities between Christianity and non-Christian religions" (Ibid). Som Wesley Ariarajah treffende påpekte: "The revelation of Christ, in his [Kraemer's] view, directly contradicted all human religious life and wisdom" (Ariarajah 1991: 66), og det kan derfor ikke finnes noen kontinuitet fra ikke-kristne religioner til kristendom. Hans oppfatning av kristentroen som sentrert om Guds åpenbaring i Kristus førte til at Kraemer holdt fast ved at "The Christian faith is radically different from all other religions in that it is radically theocentric, even as a soteriological religion," hevdet O. V. Jathanna (1981: 94).

Kraemers bok, hans foredrag på konferansen og de oppfølgende skriftene vakte mye diskusjon. Kraemers tese, som ble imøtegått av mange, preget hele Tambaram-møtet. Debatten var så polarisert at mens James Scherer fra USA kaller Kraemers bok "the most famous book about mission theology of all time" (Scherer 1987: 17), mener C. F. Andrews, misjonær i India, at den burde dumpes "'un-ceremoniously' into the waste paper basket" (siteret i Philip 1999: 194). Femti år etter at den ble lagt fram, hevdet inderen Stanley Samartha fremdeles at "no other book created so much stir when it was published, and continued to provoke so much discussion in subsequent years, as his [Kraemer's] volume" (Samartha 1992: 163). Kraemers klare utgangspunkt, at kristendommen bygger på Guds absolutt enestående (*sui generis*) åpenbaring i Kristus, vant konferansens tilslutning, selv om den ikke tok avstand fra fullbyrdelsestanken, idet den uttalte:

...we believe that in Him [Christ] alone is the full salvation which man [sic] needs.... We do not think that God has left Himself without witness in the world at any time. Men [sic] have been seeking Him all through the ages. Often this seeking and longing has been misunderstood. But we see glimpses of God's light in the world of religions, showing that His yearning

after His erring children has not been without response.

I løpet av de følgende omlag tretti årene skjer det ikke så mye nytt, bortsett fra den pågående diskusjonen omkring temaet kontinuitet-diskontinuitet, der Hocking (formannen i Laymen's Foreign Mission Inquiry) og Kraemer sto mot hverandre. Imidlertid synes punktene der man var enige eller uenige å bli mer og mer nyanserte, og det ble i økende grad mulig å innta ulike posisjoner i forhold til spørsmålet om kontinuitet eller diskontinuitet. I debattene som fulgte, kom det klarere og klarere fram at selv de som inntok samme diskontinuitetsposisjon som Kraemer, ikke nødvendigvis var enige i hans radikale syn på diskontinuiteten. Når det gjelder å holde fast ved det endegyldige ved Kristus og det enestående i den kristne tro, er de fleste ikke nødvendigvis enige med Kraemer. For eksempel støtter Lesslie Newbiggin Kraemers tanke om den radikale diskontinuiteten, men er ikke enig i at det er snakk om en total diskontinuitet (Thomas 2009: 28).

Dialog i en pluralistisk kontekst

Den debatten som Kraemer utløste i 1938, har gitt gjenlyd i årtier. I 1988 feiret KV femtiårsjubileet for Det internasjonale misjonsråds konferanse i Tambaram, der Kraemers tanker og bidrag ble evaluert på nytt. På dette tidspunktet var det klart at den verdensvide kirke hadde fjernet seg fra Kraemer. Det var likevel ingen tvil om at Kraemers utfordrende arbeid fremdeles anga tonen for det neste temaet som var på vei inn på dagsordenen, nemlig spørsmålet om dialog i en pluralistisk kontekst. Dialogforkjemperne i protestantiske, økumeniske kretser markedsførte sin sak nettopp ved å ta avstand fra Kraemer. I KV-kretser var det ingen som gjorde mer for å innføre dialogtanken enn Stanley J. Samartha. Det var Samartha som lanserte tanken om interreligiøs dialog og utløste debatten da han omformet stillingen sin som "studiesekretær" for Word of God and Living Faiths of Men til direktør for Kirkenes Verdensråd underavdeling for Dialogue with People of Living Faiths and Ideologies mellom 1968 og 1971 (Samartha 1996: 38-75). Samartha var en utfordrende tenker og taler og bidro til å fremme dialogen

som KV's måte å møte andre religioner på. Ved å slå inn på denne veien fulgte KV egentlig opp utviklingen i Den romersk-katolske kirke etter Det annet vatikankonsil. Det annet vatikankonsil inntok ikke bare en positiv holdning til ikke-katolikker, men også til ikke-kristne religioner. I dokumentet *Nostra Aetate* uttaler konsilet at Den katolske Kirke ikke er motstander av noe som er "sant og hellig" i andre religioner. Religionsteologiske begrep som Karl Rahners teori om "anonyme kristne" og Raymond Pannikars "den ukjente Kristus i hinduismen" fulgte opp Det annet vatikankonsil og banet veien for en ny og positiv holdning overfor andre religioner. En annen faktor som bidro til å fremme den nye, positive holdningen til andre religioner, var påvirkningen fra kristne ledere og tenkere i Asia, som levde i land med flerreligiøse miljøer. De fleste av de tidlige ikke-vestlige talsmennene for religiøs pluralisme og/eller interreligiøs dialog var sørasiater fra det indiske subkontinentet.

Dialog på tvers av religionsgrensene, slik den ble markedsført fra begynnelsen av 1970-årene, var et kontroversielt tema, eller ble i hvert fall oppfattet slik. Talsmenn som Samartha hevder at ethvert forsøk på å omvende en dialogpartner fra en annen religion er et uakseptabelt underliggende motiv. Dialogpartneren må behandles med respekt og møtes med et åpent sinn. Enhver påstand om at kristendommen er å foretrekke anses som et hinder for å føre en dialog. Med en slik forståelse fryktet mange at dialog ville kompromittere deres kristne tro og at det ville gjøre kristen misjon meningsløs. I kjølvannet av dialogtenkingen vokste det også fram en kontroversiell, relativistisk teologi som ble kalt pluralistisk teologi. Enkelte hevder at å godta en pluralistisk verden er én sak, men at å godta en pluralistisk teologi er en helt annen sak. Pluralistene jobber spesielt med de såkalt "eksklusive versene" i Bibelen, som f.eks. Joh 14,5-6 og Apg 4,11-12, for å bortforklare den ekskluderende påstanden om at frelsen bare finnes i Jesus Kristus, et arbeid som skaper nervøsitet blant konservative kristne. For pluralistiske teologer må misjon begrenses til det som kan forsvares moralsk, som er mulig innenfor rammen av en dialog, og som har den felles frigjøring av menneskeheten som mål, alt sammen begreper det er mulig å dele med

mennesker av annen tro (Se Knitter 1996: 108-153; Samartha 1992: 162-175). Stanley Samartha definerer f.eks. misjon som "God's continuing activity through the Spirit to mend the brokenness of creation, to overcome fragmentation of humanity, and to heal the rift between humanity, nature and God" (Samartha 1992: 170). På en samling for pluralistteologer i 1986, der de beskrev seg selv som dem som "move away from insistence of the superiority or finality of Christ and Christianity toward a recognition of the independent validity of other ways", erklærte pluralistteologene at deres teologi innebar "the crossing of a theological Rubicon" (Hick og Knitter 1987: viii). Boken som kom ut som resultat av møtet, fikk tittelen "The Myth of Christian Uniqueness".

Dialog ble forvekslet med pluralistisk teologi og fortsatte av enkelte å bli behandlet med mistenksomhet i lengre tid. Andre kristne forsto imidlertid interreligiøs dialog annerledes. Så tidlig som midt på 1970-tallet omtalte den evangeliske lederen og tenkeren John R. W. Stott dialog positivt som en kristen misjonsmetode. Stott viste til forbilder som E. Stanley Jones (berømt misjonær i India) "rundeboardskonferanser" som "dialogue with Hindus" og biskop Kenneth Graggs virke som "dialogue with Moslems", foruten biskop David Shepards virke som "dialogue in industrial Britain" og gjorde seg til talsmann for sann kristen dialog som arbeidsmetode for kristen misjon (Stott 1975: 58-81). I tiårene som fulgte etter Stotts arbeid, har andre evangeliske ledere utformet en evangelisk religionsteologi. Mens noen av dem behandlet temaet hovedsaklig i den nye pluralistiske konteksten i Vesten, tok andre, som Timothy Tennet (Tennet 2002) og Harold Netland (Netland 1991), opp utfordringen i sitt virke i ikke-kristne omgivelser. De nylig utkomne bøkene til pinseteologer som Veli-Matti Kärkkäinen (2003) og Amos Yong (2000) har gitt tydelige signaler om at religionsteologi, med dialog og vitnesbyrd i en pluralistisk verden, er kommet over i en voksen fase.

En etter-vestlig, kristen ettertanke:

La meg avslutte denne gjennomgangen med en kort og rask ettertanke over to spørsmål. Det første spørsmålet handler om den spenningen

jeg nevnte i begynnelsen, mellom den evangeliserende misjonsforståelsen fra Edinburgh 1910 og missiologien i den institusjonelle økumenismen. Slik navnet "Edinburgh 1910" er blitt framstilt som den institusjonelle økumenismens fødested, ligger langt unna den evangeliserende misjonsforståelsen som lå til grunn for selve arrangementet. Det kan synes som om den etterfølgende missiologiske utviklingen har farget oppfatningen av selve konferansen i så stor grad at den lett blir misoppfattet. Som antydnet ovenfor har enkelte endog oppfattet Edinburgh 1910 som en verdensomfattende forsamling av kirker i stedet for som en misjonskonferanse. Som Brian Stanley har påvist, har selv de mest fram-tredende skikkelsene på konferansen, John R. Mott og J. H. Oldham, senere sett tilbake på konferansen i lys av det økumeniske initiativet den ga støtet til. "J. H. Oldham," sier Stanley, "did not hesitate to interpret the event primarily in terms of its significance for subsequent ecumenical rather than missionary history" (Stanley 2009: 5). Dette kan virke noe forvirrende, spesielt for flertallet av kristne i den ikke-vestlige verden.

I vår tid omfatter det enkelte forfattere omtaler som "global South", flertallet av verdens kristne; disse er i det store og hele ikke påvirket av det opplyste vestlige verdensbildet. I tillegg er de heller konservative i sine sosiale og teologiske synspunkter. Vestens overgang fra kolonihierarmentalitet til skyldbetyngt samvittighet forklarer i stor grad spenningen mellom den evangeliserende missiologien som kom til uttrykk på Edinburgh 1910 og den progressive missiologien som er kommet til uttrykk i den påfølgende institusjonelle økumenismen. Spenningen og det skiftende synet på Edinburgh 1910, som den har medført, deles av ikke-vestlige kristne teologer som er opplært i vestlig teologisk tenking. Men for flertallet av de kristne i det globale Sør, som ikke deler de vestlige kristnes skyldfølelse, er evangeliserende misjon den retning som har sin begrunnelse i Bibelen. Det er derfor ingen grunn til å flytte Edinburgh 1910 fra misjons-historien til den økumeniske bevegelses historie. De deler kanskje ikke den evangeliske optimismen som kom til uttrykk på Edinburgh 1910, men de deler troen på velsignelsen i

det gode budskapet og på kallet om å dele det med verden. Mens den vestlige, evangeliske optimismen i stor grad var bundet opp mot Vestens sivilisatoriske kraft, er dagens (ikke-vestlige) majoritet av verdens kristne i liten grad avhengige av den sivilisatoriske kraft, men desto mer av Den hellige ånds gjerning.

Pluralismen er blitt en del av den postmoder-nistiske tankegangen i Vesten, men for kristne i hovedsaklig ikke-kristne sammenhenger, som Sør-Asia, er det religiøse mangfoldet en del av hverdagen. Som nevnt ovenfor var det teologer fra slike pluralistiske samfunn som var foregangspersoner for dialogmisjon. Vestlige teologer mente lenge at det ble et valg mellom to ytterligheter, enten å avstenge seg fra tilhengere av andre religioner eller å kompromitere egen tro. Med utgangspunkt i en slik enten/eller-tenking har det utkrystallisert seg tre teologiske holdninger som populært kan kalles "eksklusivisme", "inkludativisme" og "pluralisme". Den kristne majoriteten, som lever i en pluralistisk kontekst i den ikke-vestlige verden, finner seg dårlig til rette med denne typen båstenking. Både blant de karismatiske kristne i de afrikanske uavhengige/innfødte kirkene, som ikke ser noen motsetning mellom et primitivt åndelig verdenssyn og det kristne, og blant det voksende antallet hinduistiske tilhengere av Jesus Kristus blir en slik båstenking i økende grad avvist.

Litteratur:

- Ariarajah, Wesley. 1991. *Hindus and Christians: A Century of Protestant Thoughts*. Grand Rapids, MI: William B. Eerdmans Publishing Company.
- Friesen, J. Stanley. 1996. *Missionary Responses to Tribal Religions at Edinburgh, 1910*. New York et al." Peter Lang.
- Hedges, Paul. 2001. *Preparation and Fulfilment: A History and Study of Fulfilment Theology in Modern British Thought and the Indian Context*. Frankfurt am Main et al.: Peter Lang.
- Hick, John, and Paul F. Knitter. Eds. 1987. *The Myth of Christian Uniqueness: Toward a Pluralistic Theology of Religions*. Maryknoll, NY: Orbis Books.
- Hocking, William Ernest (Chairman) et al. 1932. *Rethinking Missions: A Laymen's Inquiry after One Hundred Years*. New York and

- London: Harper & Brothers Publishers.
<http://www.oikoumene.org/en/programmes/interreligiousdialogue/christian-self-understanding/code-of-conduct-on-conversion.html> (accessed August 5, 2009).
- Jathanna, O. V. 1981. *The Decisiveness of the Christ-event and the Universality of Christianity in a World of Religious Plurality*. Berne, Frankfurt/M, Las Vegas: Peter Lang.
- Kärkäinen, Veli-Matti. 2003. *An Introduction to the Theology of Religions*. Downers Grove, IL: IVP.
- Knitter, Paul F. 1996. *Jesus and the Other Names: Christian Mission and Global Responsibility*. Maryknoll, NY: Orbis Books.
- Kraemer, Hendrik. 1938. *The Christian Message in the Non-Christian World*. London: International Missionary Council.
- Latourette, Kenneth Scott. 1968. "Ecumenical Bearings of the Missionary Movement and the International Missionary Council," in *A History of the Ecumenical Movement, 1517 - 1948*. Eds. Ruth Rouse and Stephen C. Neill. Pp. 353-400. Philadelphia: The Westminster Press.
- Netland, Harold A. 1991. *Dissonant Voices: Religious Pluralism and the Question of Truth*. Grand Rapids, MI: Eerdmans; Leicester (U.K.): Apollos.
- Philip, T. V. 1999. *Edinburgh to Salvador: Twentieth Century Ecumenical Missiology*. Delhi: ISPCK.
- Samartha, S. J. 1992. *One Christ-Many Religions: Toward a Revised Christology*. Bangalore: SATHRI.
- Samartha, Stanley J. 1996. *Between Two Cultures: Ecumenical Ministry in a Pluralist World*. Geneva: World Council of Churches Publication.
- Scherer, James A. 1987. *Gospel, Church, & Kingdom: Comparative Studies in World Mission Theology*. Minneapolis: Augsburg Publishing House.
- Sharpe, Eric J., "New Directions in the Theology of Mission", *Evangelical Quarterly* 46, January-March 1974, p. 14
- Stanley, Brian. 2009. *The World Missionary Conference, Edinburgh 1910*, Studies in the History of Christian Missions. Grand Rapids and Cambridge: William B. Eerdmans Publishing Co., 2009.
- Stott, John R. W. 1975. *Christian Mission in the Modern World*. Downers Grove: IVP.
- Tennent, Timothy C. 2002. *Christianity at the Religious Roundtable: Evangelicalism in Conversation with Hinduism, Buddhism, and Islam*. Grand Rapids, MI: Baker Academic.
- Thomas, Joe M. 2009. "Continuity, Discontinuity, and the Finality of Christ: A Theological Essay on the Thought of Lesslie Newbigin and Hendrik Kraemer." *Dharma Deepika: A South Asian Journal of Missiological Research* 29, No. 1 (January - June, 2009): 25-34.
- Visser't Hooft, Willem Adolf. 1968. "The Genesis of the World Council of Churches," in *A History of the Ecumenical Movement, 1517 - 1948*, eds. Ruth Rouse and Stephen C. Neill. Pp. 695-731. Philadelphia: The Westminster Press.
- World Missionary Conference, 1910. *Report of Commission IV: The Missionary Message in Relation to Non-Christian Religions*. Edinburgh and London: Oliphant, Anderson, & Ferrier; New York, Chicago, and Toronto: Fleming H. Revell Company.
- Yong, Amos. 2000. *Discerning the spirit(s) : a Pentecostal-Charismatic Contribution to Christian Theology of Religions*. Sheffield: Sheffield Academic Press.

Engler på oppdrag

ØYSTEIN MAGELSSEN, PROST

I det siste har jeg lest mer om engler i avisen enn i Bibelen. Årsaken er selvsagt prinsesse Märta Louise og Elisabeth Samnøys bok "Møt din skytsengel". Men finnes det engler i virkeligheten? Etter englenes renessanse i norsk offentlighet tenkte jeg julaften kunne være en passende dag å reise spørsmålet. Ingen annen dag hører vi mer om engler og synger så helhjertet med dem i kirken. Reaksjonene på min preken lot da heller ikke vente på seg - selv om det nok snarere skyldtes en prinsesse enn en prost.

Englene finnes jo i Bibelen. Der er de Guds sendebud, Guds instrumenter. Bibelen forteller ikke at de kan påkalles eller stimuleres av oss mennesker. Det er ikke opp til mennesket å "møte sin skytsengel". Tvert imot! Englene er blant det som "ikke kom opp i noe menneskehjerte", men kommer fra Gud, uavhengig det intellekt og den indre kraft som den enkelte av oss måtte klare å mobilisere.

Engelen bærer bud til Maria, til gjeterne på Betlehemsmarken og til en rekke andre personer i GT og NT. Engler omkranser Guds himmelske trone, serafer og kjeruber, alt som de bibelske forfatterne ser i sine syner, og som Jostein Gaarder og vi andre i vår fantasi kan finne på å kalle dem. Alle bringer de litt himmelsk fønvind inn over vår tids postmodernitet og åndsfattigdom.

Det er ingen grunn til å mistenke prinsessen og hennes medforfatter for ikke å ha edle motiver.

Boken er én blant mange stemmer på det

alternative livssynsmarkedet, som formidler teknikker for selvutvikling med nyreligiøse overtoner. Fokus vies det enkelte mennesket selv som handlende subjekt, i en vellykket verden av pastell og glanset papir. Men det er ingen bok om Guds kjærlighet og nåde som oppsøker de nedbrutte, reiser opp syndere, gir nytt mot og bringer nytt fra Gud - uavhengig av våre egne krefter og prestasjoner. Derfor er det ingen bok om Guds engler, slik Bibelen forteller om dem, og juleevangeliet vitner om.

Hva så med de "svake englene" prest Anne Anita Lillebø ønsker seg (Vårt Land 04.01.)? - som ikke oppsøker oss, men er å finne "i ansiktene til andre mennesker" - som "kan oppstå og bli levende imellom oss", som uttrykk for den hellighet som "favner det alminnelige og menneskelige"? En annen tanke om englene, mener Lillebø, vitner om "en teologi som bidrar til å holde liv i forestillingen om en kolossal avstand mellom Gud og mennesker".

Lillebø henter støtte hos den italienske filosofen Gianni Vattimo. Han er kjent for sitt bidrag til å forene religion og filosofi gjennom sin "svake tenkning", ikke minst i boka "Jeg tror at jeg tror". Frelsen ligger i det svake, at Gud kom som et barn. Det er mytene om Gud som er det essensielle. Filosofen tror på Gud som «ord». Når han trur på det som står i Bibelen, tror han på en overbevisning og en tradisjon, ikke på en person eller en hendelse. Historien om frelsen står for Vattimo som en historie om tolkning.

Jeg tenker nok annerledes enn Lillebø og Vattimo. For å oppdage juleevangeliets hemmelighet må vi ta høyde for at tilværelsen rommer mer enn du og jeg kan se og fatte, og langt mer enn vi kan oppnå av innsikt gjennom allverdens selvutviklingsteknikker og filosofi. Vi er raske til å snakke om "virkeligheten", men glemmer at det vi kaller virkelig kun er en ørliten flik av skaperverkets store sammenheng.

"Gud er alltid større!" sa kirkefedrene. Og salme 8 vitner: "Når jeg ser din himmel, et verk av dine fingrer, månen og stjernene som du har satt der, hva er da et menneske, siden du kommer det i hu, et menneskebarn, siden du tar deg av det?" Det er juleevangeliet hemmelighet! Det er englenes bud! At Gud krysser grensen. At han forbinder det himmelske og det jordiske for å ta seg av den enkelte. At han elsket verden så høyt, at han gav sin sønn den enbårne. Alt som er verdt å leve for, all mening, all virkelig rikdom og alt vårt håp, har sin grunn i denne hemmelighet: At Gud ble menneske. "Han selv som er Guds eget Ord, Han kom i kjød og ble vår bror".

Vi er her ved den egentlige forskjellen på kristen tro og samtlige religioner - fjernt og nært, gamle og nye. Deres nøkkel til frelse er menneskets prestasjoner, mens Bibelen forteller om en frelser som alltid elsker verden først, om en Gud som kommer oss, ofte trangsynte mennesker i møte, og tar seg av oss.

Det er et svært ambisiøst prosjekt Lillebø legger opp til på menneskets vegne. Dersom frelsen etter Kristi fødsel, kun er et spørsmål om å erkjenne den hellighet som er gitt oss og lar seg beskrive i det dennesidige. En vesentlig side ved evangeliet er da borte. For Gud er både hellig og allmenn. Det er både en "kolossal avstand" og en nådefull nærhet mellom Gud og mennesket.

Det gjelder å finne balansen, ellers kan kirken bli så allmenn ordinær at den mister sin åndelige kraft og vitalitet, eller så hellig og hinsidig at den blir irrelevant for folk flest. Her har vel englene sitt hovedoppdrag, å bringe verden glimt av en guddommelig kjærlighet som langt overgår det vi mennesker kan forestille oss.

Reformasjonen - fram mot 2017

Reformasjonen representerer en av de viktigste endringene i Norges historie. Fru Inger til Austrått og hennes krets var de ledende innenfor reformasjonsbevegelsen i Norge på 1530-tallet. Hun bodde på herregården Austrått på Ørlandet.

I den forbindelse inviterer Ørland Kultursenter til:

SEMINAR OM REFORMASJONEN

Seminarer avholdes på Brekstad 7. og 8. april 2010 og omfatter foredrag, diskusjoner og ekskursions med temaer innenfor fagene arkeologi, historie, kirkehistorie, kunsthistorie og teologi med et samlet fokus på den dramatiske utspant seg i Norge i 1537. Vi stiller også spørsmålet om hva det vil si å være luthersk kirke i dag.

Seminarer er det første av årlige seminarer som blir arrangert fram mot Luther-jubileet 2017.

Praktiske opplysninger og program finnes på nettstedene www.orlandkultursenter.no og www.reformasjonen.no der du også finner mer om bakgrunnen for Reformasjonsprosjektet - Austrått1537.

Pris inkludert måltider (herunder festmiddag) og overnatting på Ørland Kysthotell kr. 1950,- Påmelding innen 19. mars 2010 til kultursenteret@orland.kommune.no.

God hurtigbåtforbindelse fra/til Trondheim og flyforbindelse direkte fra/til Oslo.

Seminarer arrangeres av Ørland kultursenter i samarbeid med Nidaros biskop, Austråttborgen og Ørland kirkelige fellesråd.

SØNDAGSTEKSTEN

Thomas Berbom, Lise Horn og Frode Granerud

Langfredag

2. april 2010

Prekentekest Markus 14,26-15,37

Langfredag. Dagen har mange navn på ulike språk. Den lange fredag, den gode fredag, den store fredag, den rene fredag. Sannhetens øyeblikk er kommet, og landshøvdingen i Galilea får sitt avgjørende møte med predikanten fra Nasaret. Er han Messias, denne Jesus? Og hvis han er det, eller ikke er det, hva skjer da? Hva vil han gjøre, og hva skal de gjøre? Langfredag stiller spørsmål - og er på samme tid sannhetens og mysteriets dag.

Det er utfordrende å eksegere teksten på langfredag. Det er ikke mangel på stoff, tvert i mot, men som forkynner blir jeg så revet med av historiens lange linjer og intense driv, at å fordype meg i tekstens finurligheter kan føles som en umulighet. Mange spennende detaljer finnes i Ole Chr. Kvarmes bok "Åtte dager i Jerusalem".

Selve lidelseshistorien trenger ikke flere ord. Den taler for seg selv. Men en lidelseshistorie uten forklaring kan være vanskelig å forstå. Hos alle de fire evangelistene har lidelseshistorien en sentral plass i deres fortelling om Jesus. Markus skriver enkelt og konkret. Han er kortfattet i formen og holder en stram regi på historien. Han forsøker ikke å utmale Jesu lidelse, slik flere filmregissører har gjort de siste årene, for eksempel Mel Gibson "The passion of the Christ", men forteller relativt

nøkernt hva som hender. Mange detaljer som de andre evangelister vektlegger, er ikke fremtredende hos Markus. Trolig har Markus hatt tilgang på en tradisjon som han har gjort bruk av.

Selv forsøker jeg å sette meg inn i hva disiplene må ha følt og tenkt der de fulgte Jesus. De hadde verken "lest boken" eller "sett filmen" og kjente ikke slutten på historien om mannen de hadde fulgt i tykt og tynt de siste årene. For dem må i hvert fall langfredag vært en prøvelse og et sammensurium av tanker, sorg, fortvilelse og gråt.

Selv om Markus skriver relativt nøkernt om langfredagens hendelser, kommer noe av disiplenes fortvilelse og frustrasjon til overflaten flere ganger i teksten vår. Ville for eksempel Peter virkelig forsøke å befri Jesus med makt? Er det derfor han trekker sverdet i Getsemanehagen?

Og hva med mannen som løper naken bort? Hvem var det? En tilfeldig skuelysten, eller faktisk evangelisten selv, Markus? Og hva med Simon fra Kyrène som ble tvunget til å bære Jesu kors? Hva må alle disse ha tenkt? Hva må de ha følt? Selv med den største empati har vi ingen mulighet til å fatte hvilke følelser som kommer til uttrykk langs Via Dolorosa eller ved korsets fot.

Hvorfor?

Spørsmålene som gnager i meg, er: Hvorfor måtte Jesus lide og dø på en slik grusom måte?

Hva er det som får folk til å utrette slike grusomme handlinger som korsfestelsen av Guds sønn? Og hva med "vår verdens" langfredag? Hva med dem som blir forrådt, som lider og "korsfestes" i vår verden i dag på grunn av krig, terror og undertrykkelse? Ekkoet av Jesu forkynnelse om "disse mine minste" eller "de fattige" larmer i hodet.

Langfredag er en del av Guds mysterium! Selv om alle evangelistene og samtidige historieforteller kan berette detaljert om Langfredagens hendelser, vil Guds slør ligge over dagen. For det finnes liksom ingen svar som sier alt om langfredag. Vi kan lese om romernes forsøk på å slå ned opprørere ved å korsfeste dem. Vi kan lese og forstå at korsdøden må ha vært grusom, og at den utvilsomt må ha skremt vettet av hvem som helst som gikk med tanker om å sette seg opp mot okkupasjonsmaktens myndigheter. Korset ble det ultimate tegnet på makt, og den som kunne korsfeste, var utvilsomt seierherren! Vi hører om Pilatus som i bunn og grunn så liten politisk eller militær fare i den merkelige profeten fra Nasaret. Hvorfor ble Jesus likevel dømt til døden? Et komplott? Et politisk spill? Eller for å oppfylle profetiene?

Vi finner mange henvisninger til GT i lidelsehistorien. Jesu vei mot korset må ha vært et smertefullt nederlag for disiplene og de første kristne. For å kunne bringe budskapet videre måtte de ha belegg fra Skriften. Det konfirmerer at Jesus hendelser ikke var tilfeldig, men en del av Guds plan og Hans vilje. *"Men slik oppfylte Gud det han på forhånd hadde latt alle profetene forkynne, at hans Messias skulle lide"* App 3,18.

De korsfestede

Henrettelsen av Jesus, korsfestelsen, reddet ingen i verden fra deres egne kors og pinsler. Jesus sa til og med selv at den som ville følge ham, måtte ta opp sitt kors og tåle verdens lidelser. Men korset gir oss i vår tid et nytt blikk på alle dem som i dag "korsfestes". Dette bildet dukker regelmessig opp gjennom hele kirkens historie. Etter århundrer med både folkemord og terrorregimer har også teologer fra den tredje verden spisset nettopp dette budskapet til. Forholdet mellom "den korsfestede" og "de korsfestede".

En rekke frigjøringsteologer (bl.a. Jon Sobrino og Ignacio Ellacuría) har pekt på dette aspektet, at Jesus kom i veien for makthaverne slik opposisjonsleder verden over stadig gjør det. Det er jo dette som kommer i uttrykk også i Jürgen Moltmanns bok "Den korsfestede Gud". Gud er en korsfestet Gud som gjør seg til ett med lidelsene til det korsfestede folk.

Og her går vi rett inn i troens språk. Troens språk taler annerledes om Jesus død enn de historiske og snusfornuftige. Troens språk sier: *"Gud viser sin kjærlighet til oss ved at Kristus døde."* (Rom 5,8) Han som levde sitt liv for andre, ga sitt liv for andre.

Jeg skjønner det ikke. Det som skjedde på korset er verken logisk eller fornuftig. Det virker bare blodig urettferdig. Men på samme tid er dette sentrum i min tro, den kristne tro: Gud viser sin nåde og kjærlighet ved å gå helt inn i det ytterste mørke av menneskelivet. Derfor møter jeg ved korsets fot gråten og smerten, men også forløsningen og frelsen. Ved korsfestelsen proklamerer Gud sitt nærvar og nåde. Vi, som kjenner i. påskedags glede og seier over dødskreftene, kan trygt forkynne håpet.

Overskrifter for preken på lagfredag kan være: Du Guds lam som bar all verdens synder (Agnus dei), sannhetens mysterium (Pilatus: Hva er sannhet?), Jesu død - mitt liv/verdens liv.

Et stille rom

Det har blitt en tradisjon de fleste steder å avkle alteret på skjærtorsdag aften for så å la alteret være nakent lagfredag. Både blomster og lys er fjernet. Ja, også alterduk og antependiet er borte. Kanskje også lyset i kirkerommet er dempet. Dog vil jeg anbefale å la ett levende lys skinne i kirken. Lyset i lysgloben bør være tent, for som vi synger i julen "verden var aldri helt forlatt", selv ikke på Langfredag!

Den lange teksten bør leses i avsnitt. Her er det mulighet for å dele ut noen "roller" og la flere tekstlesere ta del. For teksten vår har et rikt persongalleri, og både Pilatus, Jesus og Peter er personer som kan tolkes av tekstlesere. La dem gjerne stå på forskjellige steder i rommet, for eksempel midtgang, alter, prekestol og lesepult. Mellom hver tekstbolk passer det godt med instrumental, meditativ musikk.

Gjerne en fløyte eller et strykeinstrument - eller passende orgeltoner. Mange steder gjennomføres også gudstjenesten a cappella.

Jeg vil på det varmest få anbefale Notto R. Thelles bok "Gåten Jesus", som er en kilde til inspirasjon og egen oppbygelse gjennom fastetid og påsketid.

THOMAS BERBOM
Sokneprest Jar menighet

Påskennatt/Ottesang

3.-4. april 2010

Luk 24,1-12

Lesetekster

2Mos 14,1-22

Rom 6,3-8

Til dagen

Påskennatt/Ottesang foregår seint om kvelden, slik at gudstjenesten foregår i det klokken slår tolv slag, og vi passerer midnatt. Gudstjenesten er motivert av et forsøk på *samtidighet*, *samtidighet* i forhold til det som samler oss denne kvelden, lyset som bryter fram i bekmørket. I det den andre dagen etter Jesu død går over i den tredje, samles vi for så å si å gjenoppleve det samtidig med at det skjedde. For oppstandelsen skjedde i løpet av natten, og da kvinnene kom til graven grytidlig, var graven tom.

Denne samtidigheten vitner også mye av påskennattens egen liturgi om, og særlig tenker jeg på den store lovsangen, Exultet; *Denne er natten da Kristus brøt dødens lenker og seirende stod opp fra dødsriket.*

Til teksten

Før vår tekst har vi fulgt rettsaken mot og korsfestelsen av Jesus. Han døde og ble begravd dagen før sabbaten. Vi får høre om noen kvinner som fulgte Jesus til graven før de gikk hjem for å gjøre i stand velluktende oljer og salver. De måtte vente med salvingen til etter sabbaten. Disse kvinnene som hadde fulgt med ham fra Galilea, er de samme som dem Lukas omtaler i det åttende kapittelet (8,2f)

Det er disse kvinnene som er hovedpersonene i påskennattens pretekst. Den første dagen i uken, dagen etter sabbaten, var den tredje dagen etter Jesu begravelse. En dag ble talt som en hel dag, selv om det bare var litt igjen av den. Fredag kveld, hele sabbaten og søndag morgen ble derfor talt som tre dager. Kvinnene kom til graven grytidlig, og de hadde med seg oljene og salvene som de hadde gjort i stand på fredagen. Men da kvinnene kom til graven, var steinen foran gravhullet rullet bort, og liket var borte. Men de rakk ikke å undre seg lenge over dette, før det stod to menn i skinnende klær, altså to engler, hos dem.

Englene stiller et ytterst overraskende spørsmål! *Hvorfor leter dere etter den levende blant de døde?* (v 5) Englenes ironi er til å smile av, for vi vet det samme som de gjorde. Men det gjorde ikke kvinnene. De hadde kommet for å se til en død venn, og spørsmålet må ha virket absurd. En gravplass er det siste stedet man vil lete etter en som lever! Men englene fortsatte og forklarte at den de lette etter, ikke var død. Han var stått opp. For kvinnene som fortsatt må ha vært overveldet av smerten over å se Jesus bli korsfestet, og med øynene fulle av tårer, må disse ordene ha vært som en eksplosjon! Men hvordan var det mulig?

Så henvender englene seg til kvinnenes egen hukommelse og ber dem huske hva Jesus selv hadde sagt om sin død og oppstandelse (Luk 9,22 og 18,32-33). Selv om det i teksten virker som om Jesus uttalte dette bare til de tolv, er det godt mulig at disse kvinnene også hørte ham si dette, for de var ofte sammen med Jesus og disiplene. Men de kan også ha hørt noen av disiplene gjenfortelle det for dem. I alle fall husker kvinnene hva det var Jesus hadde sagt, og de begynner å forstå såpass mye at de returnerer fra graven for å fortelle alt sammen til disiplene.

Kvinnene trodde det de hadde sett og hørt, men da de fortalte det til disiplene, ble de ikke trodd. Det de fortalte, ble tatt som løst snakk! For en skuffelse... Men det var en som ikke klarte å sitte i ro. Kvinnenes budskap hadde skapt såpass uro i Peter at han på tross av tullpratet løp til graven for å se selv. Og det han så, undret ham. Graven var tom; der lå bare linlærne. Men hva var egentlig sannheten?

Til prekenen

Som gammeltestamentlig lesetekst denne kvelden har vi den dramatiske historien om Moses og israelsfolket og underet ved Sivsjøen. De var i en håpløs situasjon som framkalte både frykt og sinne. Men Moses stod fram og formante folket: *Vær ikke redde!* Det som skulle skje, var en demonstrasjon av Guds makt. Moses rakte hånden ut over vannet, og det skilte seg så folket kunne gå tørrskodde over. Dette er en spennende fortelling, og jeg ville tatt utgangspunkt i den i prekenen. Den er sentral på mange måter i gudstjenesten (i liturgi, salmer og tekstlesning), og jeg vil også tro at fortellingen skulle være forholdsvis godt kjent blant folk, både fordi den er en av de mest sentrale gammeltestamentlige fortellinger, og fordi den utgjør slutten av den populære tegnefilmen *The Prince of Egypt*.

Hva gjør denne fortellingen så sentral i påskenattens gudstjeneste? Utferden fra Egypt er den historiske bakgrunnen for den jødiske påskefeiringen. Sivsjøunderet har en rekke paralleller til den kristne påskens sentrale hendelser, og her vil jeg peke på noen.

Fra håpløshet til levende håp - det vil jeg sette som overskrift for prekenen denne kvelden. For det var en håpløs situasjon. Det var natt, og israelsfolket så den sikre død i øynene da de forstod at Faraos hær var etter dem og nærmet seg. Med menneskelig forstand var alt håp ute, og fortvilelsen bredde seg blant folk. Den samme fortvilelsen må ha preget Jesu venner og disipler i timene og dagene etter hans korsfestelse og død. De som trodde han var Den lovede, Han som skulle komme for å frelse verden.

Men så grep Herren inn og snudde situasjonen på mirakuløst vis. Den sikre død blir mer usikker, og livet tok over og seiret da havet åpnet seg, og folket kunne gå tørrskodde over -

da kvinnene fant graven tom, og englene spurte dem hvorfor de lette etter Den levende blant de døde. Nattens mørke måtte vike for lyset fra det høye. Menneskets forstand hadde gitt opp håpet, men Guds makt var større enn håpløsheten, og livet tok over så folket ble reddet. Natt ble til en dag med fremtid da folket stod på den andre siden av Rødehavet. Natt ble til en dag med fremtid for kvinnene som begynte å forstå hva som hadde skjedd. Det var i nattens mørke Gud handlet og utførte sitt mirakel.

Det er en gammel tradisjon å feire dåp i påskenattens gudstjeneste. I løpet av fasten hadde dåpskandidatene gått til undervisning, og i påskenatten ble de døpt. Og dåpen er også tekstlig sett i fokus denne natten. Paulus peker på Jesu død og oppstandelse som forbilde for vår dåp. *Vi ble begravet med ham da vi ble døpt med denne dåpen til døden* (Rom 6,4). Dåpen sammenliknes med påskens store drama. Vi går gjennom døden for å gå inn i livet. Og det er lett å se linken til Sivsjøunderet. Vi må gå gjennom havet, gjennom vannet, for å komme fram til livet på den andre siden. Dåpen er som en vandring som tar oss fra håpløshet til et levende håp. For om vår dåp er å dø med Kristus, så er den også å oppstå sammen med Kristus til et nytt liv. Og det livet som oppstår i dåpen, er det samme livet som oppstod for første gang da Jesus stod opp fra de døde. *Er vi døde med Kristus, tror vi at vi også skal leve med ham* (v 8). Og Han lever fortsatt, så skal vi også leve i evighet med ham.

Fra håpløshet til levende håp. Det former seg tre parallelle fortellinger her, med den midterste fortellingen som tolkningsnøkkel. Jesu død og oppstandelse forklarer hvem Gud alltid har vært, men det gir helt nye muligheter for oss som lever i nådens tid. I dåpen går vi inn i den store fortellingen og blir en del av den, fordi Jesu død og oppstandelse gir oss del i den seier Han vant!

Til gudstjenesten

Jeg har selv vært med som liturg to ganger i påskenattsgudstjenesten. Jeg husker med glede det visuelle vi var med på som liturger i Norderhov kirke da vi kledde oss i fiolette stolaer og messehagler før gudstjenesten begynte, og da vi skiftet til hvite stolaer og messehagler etter at

påskeevangeliet ble lest. Der begynte påsketiden, og jeg markerte det fysisk ved å skifte liturgisk farge. For folk flest er dette selvfølgelig helt uforståelig hvis det ikke blir forklart. Men om man klarer å gjøre det til en kollektiv handling som alle så å si er med på, kan det bli en kraftfull symbolikk i gudstjenestefeiringen.

Salmeforslag

Her er det bare å velge og vrake blant fantastiske påskesalmer. Jeg vil legge vekt på de salmene som tekstlig fokuserer på natten da Kristus stod opp, dødens tap, lyset som brøt fram i mørket, og Han som ikke er død lenger, men lever!

En salme som ikke er så ofte i bruk lenger, er salmen *Se Krist, som lå i dødens bånd* (NoS 167). Salmeteksten berører den store fortellingen og fokuserer på Jesu død og oppstandelse som det definitive vendepunktet. Særlig passer avslutningen i vers 6; *Nådesolens klare skinn skal gjennomstrømme sjel og sinn, nå er vår natt til ende. Jesus lever, graven brast* (NoS 179) er en salme som på mange måter får fram den samme samtidigheten som påskenattsgudstjenesten forsøker å gjøre, og den beskriver oppstandelsesøyeblikket. En salme som passer spesielt godt til prekanteksten er *Å salige stund uten like* (NoS 189). En mer ukjent salme, som allikevel passer godt, er *Det var i soloppgangen* (NoS 193). Og to andre nyere salmer; *Livet vant, dets navn er Jesus* (Nos 195) og *Døden må vike for gudsrikets krefter* (NoS 196).

Hvorfor leter dere etter den levende blant de døde? Han er ikke her, han er stått opp.

God påske!

LISE HORN

Påskedag

4. april 2010

Lesetekster: *Jesaja 25,8-9* og *Romerbrevet 6,9-11*

Prekantekst: *Johannes 20,1-10*

Til dagen

Dagen for Jesu oppstandelse er kirkens aller viktigste høytid, og den feires hver eneste uke. Hver søndag er en feiring av Jesu oppstandelsesdag. Tidlig i kirkens historie ble søndag gjort til helligdag i stedet for lørdag som hos jødene, og grunnen var nettopp at det var denne ukedagen Jesus sto opp. Feiringen av påskedag hver vår er likevel en høytid som overgår alle andre av årets høytidsdager. Uten påskedagen ville det faktisk ikke være noe mening i å feire verken jul, pinse, Kristi himmelfartsdag, allehelgensdag eller noen andre høytider, for alle kirkens øvrige høytider er knyttet til dette som er selve kjernen i evangeliet: Kristus er oppstanden!

Til teksten

Mange kommentarer deler Johannes-evangeliet inn i tegnboken (1-12) og herlighetsboken (13-21). I første del av evangeliet åpenbarer Jesus sin herlighet indirekte, gjennom tegn. I siste del åpenbarer han den direkte, ved sin død og oppstandelse. Hos Johannes er oppstandelsen påskedag nøkkelen til forståelsen av hvem Jesus er. For disiplene Jesus hadde kjær, falt brikkene på plass i møte med den tomme graven: "Han så og trodde. Fram til da hadde de ikke forstått det Skriften sier, at han måtte stå opp fra de døde." Forståelsen påskedag er også forutsagt to ganger tidligere i evangeliet: ved tempelrenselsen (2,22) og ved inntoget i Jerusalem (12,16). Johannes knytter dessuten Den hellige ånds komme til Jesu oppstandelse (20,22, jfr. 7,39). Den tro som disiplene hadde hatt før påskedag, var en foreløpig tro, basert på de tegn de hadde sett. Med oppstandelsen og Åndens komme påskedag når troen et nytt og høyere nivå, fordi de nå erkjenner Jesu herlighet fullt ut.

I første del av evangeliet varsler Johannes at det skal komme en time da Jesus skal herliggjøres. Flere steder får vi vite at timen ennå ikke er kommet (2,4; 7,30; 8,20), men i andre del av evangeliet sies det tydelig at nå er timen her (13,1; 17,1). Ordbruken her kan umiddelbart

virke litt forvirrende. Hva siktes det til når det sies at Jesus skal herliggjøres? Det kan virke som uttrykket brukes om både Jesu død (12,23; 13,31; 17,1) og hans oppstandelse (7,39; 12,16). Parallelt brukes også uttrykket "løftes opp" (3,14; 8,28; 12,32.34), og det kan forstås som referanse både til at Jesus blir løftet opp på korset langfredag, og til at han løftes opp fra graven påskedag.

Denne dobbelheten er trolig tilsiktet. Korsfestelsen og oppstandelsen er to begivenheter som ikke kan løses fra hverandre; den ene gir ikke mening uten den andre. Jesus herliggjøres ved korsfestelsen, fordi han ærer sin far ved å være lydig, og fordi han viser den store kjærlighet at han gir sitt liv for sine venner. Jesus herliggjøres ved oppstandelsen, fordi han viser sin makt over døden og mørkets makt.

Oppstandelsen er likevel helt nødvendig for å forstå korsfestelsen rett. Uten oppstandelsen ville ikke Jesu død ha vært noen herliggjørelse, men bare én av en stor mengde henrettelser utført av de romerske myndighetene. Da ville Jesu død heller ikke hatt noen betydning for de troende; ja, kristendommen ville neppe ha eksistert i det hele tatt. På grunn av Jesu oppstandelse ser vi at han faktisk er den han har sagt at han er: Guds sønn og verdens frelser. Oppstandelsen viser oss at menneskenes synd er sonet. En fange slipper fri når straffen er sonet, og hadde ikke soningsverket vært fullført, så måtte Jesus ha forblitt død. Ved Jesu oppstandelse begynner dessuten den nyskaping av himmel og jord som varsles i Johannes' åpenbaring 21,1. Jesus er første-grøden av oppstandelsen; siden skal alle de troende følge etter (1 Kor 15,20-23). Når vi betrakter Jesu oppstandelse, forstår vi at evangeliet er sant. Påskedag kan derfor brikene falle på plass for oss, på samme måte som for den disippelen Jesus hadde kjær, slik at også vi ser og tror.

Til prekenen

En legende forteller at keiser Konstantin I, før slaget ved Pons Mulvius i 312, fikk et syn av et kors sammen med ordene "Ved dette tegn skal du seire." Denne setningen kan settes som overskrift over påskehøytiden. Korset var et symbol for fornedrelse og død, men for Jesus gikk veien til seier gjennom korset. Dette er

påskeevangeliets store ironi: De som ønsket Jesu nederlag og død, ble direkte årsak til hans seierrike oppstandelse.

Prekenen påskedag må fremfor alt formidle håp. Å være kristen er å følge etter Jesus. Hans vei gikk om korset, og den som følger ham, må også bære sitt kors (Matt 16,24). Når du preker påskedag, preker du til en forsamling hvor alle på en eller annen måte bærer et kors. Derfor skal du dele budskapet om at vi er på vei mot en oppstandelse. Vi er på vei mot seier. Jesu oppstandelse er et tegn på at seieren allerede er vunnet, og om vi følger Jesus på lidelsens vei mot nederlaget, så skal vi også følge ham på seierens vei mot oppstandelsen og det evige livet. Jesu seier er vår seier.

I påskedagsprekenen kan det være nyttig å understreke at oppstandelsen er en historisk begivenhet. Vi lever i en tid hvor det er politisk korrekt å ta enhver tro på alvor og vise respekt uansett hva folk tror på. Disse holdningene er av det gode, men en konsekvens av dette er ofte at innholdet i den enkeltes tro blir tolket instrumentelt, altså at trosinnholdets verdi knyttes til den mening det gir den troende. Det er altså ikke så viktig om troens fortellinger er sanne; det viktige er at de gir meg mening. Terje Nordby som har hatt stor suksess med radioprogrammet Mytekalender, sier at "Myter er kollektive vrangforestillinger og historier om guder vi ikke tror på, men også kulturens grunnfortellinger." (<http://www2.nrk.no/program/mytekalender/>). Men fortellingen om oppstandelsen gir ikke mening hvis ikke den er sann. Den er definitivt en av vår kulturs grunnfortellinger, men den er faktisk meningsløs hvis den bare er en kollektiv vrangforestilling. For hvordan kan vi få håp fra påskefortellingen hvis graven i virkeligheten ikke var tom? Hvordan kan vi tro på evig liv hvis oppstandelsen bare er en myte?

Plassen tillater ikke her at jeg går inn på alle gode argumenter for å tro på oppstandelsesfortellingen som historisk begivenhet. Se apologetisk litteratur for grundigere behandling av dette. Jeg vil anbefale å bruke noe av prekenen påskedag til å utdype dette. Slik kan menigheten få selvtilitt i troen på oppstandelsen, og trygghet på at den ikke er en myte, men en historisk kjensgjerning. Dette er ikke bare av teoretisk interesse, men det gir

troen trygghet. Prekenen kan fint bevege seg fra apologetikken og over til sjelesorgen. På veien gjennom livet kan vi få mange kors å bære på. Vi kan oppleve stunder hvor Gud virker langt borte, hvor bønnesvarene uteblir, hvor de gode følelsene er borte etc. Da trenger vi å huske at troen vår ikke bygger på gode følelser og opplevelser, men på Jesu oppstandelse. Jesu oppstandelse er en historisk begivenhet som er godt bevitnet. Det fine med historiske begivenheter er at de er sanne uansett hvordan jeg har det. Også de dagene hvor jeg er langt nede, og Gud virker fjern, er det sant at Jesus er oppstått. Da er det også sant at jeg selv er på vei mot oppstandelsen, selv om det ikke føles slik. En tro som har Jesu oppstandelse som fundament er en tryggere tro, og den tåler bedre at følelser, opplevelser og livssituasjon skifter. Det er legitimt for en kristen å ønske seg gode opplevelser knyttet til troen, men opplevelser er subjektive og skiftende, og deres rolle er ikke å være fundament. De kommer i tillegg til vissheten om at Jesus er oppstått, samme hvordan jeg har det. Dermed kan jeg også ta til meg ordene fra Konstantins syn: Ved korsets tegn skal jeg seire.

Til gudstjenesten

Gudstjenesten på årets største høytidsdag må være gjennomgående preget av fest, glede og lovprisning. Vi bruker de liturgiske alternativene for festtiden, og fortrinnsvis det fullstendige gloria. Hent gjerne inn flere musikaliske krefter, som kor eller solister, for å løfte gudstjenesten. Den vanlige nådehilsenen ved gudstjenestens begynnelse kan erstattes av påskedagshilsenen. Liturgen sier: "Kristus er oppstanden!" og menigheten svarer "Ja, han er sannelig oppstanden." Dette kan gjentas ved gudstjenestens avslutning, før utsendelsen.

Gudstjenesteboken sier i forbindelse med prekenen at "På høytidsdager synger menigheten, etter noen innledende ord fra predikanten, et salmevers som passer til høytiden. Deretter følger lesning av preteksten." Tradisjonelt har mange brukt NoS 177: Han er oppstanden, store bud. Husk likevel at gudstjenesteboken ikke sier noe om hvilken salme som skal brukes, så det er lov å tenke alternativt. For øvrig velger jeg denne gangen å ikke gi noe fullstendig salmeforslag, ettersom det

burde være en enkel oppgave å finne salmer til påskedag. Jeg anbefaler likevel NoS 919, som er en flott bibelsk salme.

FRODE GRANERUD
Kapellan i Notodden kirke

FRA BISPEDØMMERÅDENE OG KIRKEDEPARTEMENTET

LEDIGE STILLINGER

Borg bispedømme

Prost i Nedre Romerike prosti i Borg bispedømme.

Embetet som prost i Nedre Romerike prosti i Borg bispedømme er ledig fra 1. mai 2010.

Prosten leder prestatjenesten i prostiet, bistår biskopen i dennes embetsutøvelse og gjør selv tjeneste som menighetsprest slik biskopen fastsetter, og utfører for øvrig de gjøremål som ligger til prosteembetet. Menighetsprestatjenesten er ca. 50 % av stillingen. Til embetet stilles krav til høy faglig kompetanse, gode lederegenskaper og evne til samarbeid. Prosten skal motivere medarbeidere og menigheter til å arbeide i samsvar med kirkens målsettinger. Prostene i Borg møter til månedlige prostemøter hos biskopen.

Prostiet består av kommunene Lørenskog, Nittedal, Rælingen og Skedsmo med til sammen ca. 115.000 innbyggere, og der er 11 kirker. Prostiet har hatt en betydelig befolkningsøkning de senere årene. Det er 9 sokn (medlemmer i Den norske kirke), Lillestrøm (10347), Lørenskog (9473), Skårer (13943), Skedsmo (12764), Strømmen (11272), Rælingen (4135), Øvre Rælingen (7655), Hakadal (4050) og Nittedal sokn (12367). I prostiet er det 18 faste prestestillinger, 5 kateketer, 5 diakoner, 11 kantorer/organister og 3 trosopplæringsledere. Universitetssykehuset A-hus har fem prester, og Kirkens Bymisjon er etablert på Lillestrøm. I de kirkelige fellestrådene i prostiet er det totalt 53,1 årsverk fordelt på 63 stillinger.

Prostens kontor skal ved tiltredelse samlokaliseres med Skedsmo kirkelige fellesråds administrasjon og menighetsstaben i Lillestrøm sokn (adr. Kirkegt. 1, Lillestrøm). Det er saksbehandler for prost i 20 % stilling.

Presteskaper møtes jevnlig, og det er etablert gode samarbeidsarenaer innenfor sorgarbeid, integrering (en kirke for alle), økumenisk arbeid og diakonale tiltak. Se forøvrig: www.skedsmo.kirken.no og klikk "Nedre Romerike prosti" om fellestilltak i prostiet.

Den som blir utnevnt, må rette seg etter tjenesteordning for proster. Vedkommende må finne seg i endringer av gjøremål og embetsdistriktets utstrekning, samt endringer i regler for pensjons- og aldersgrense.

Til embetet hører bolig med boplikt, Skedsmo prestegård, Vestvollveien 50, 2020 SKEDSMOKORSET. Boligen ligger ved Skedsmo kirke. Den er del av et tun med stabbur, låve og uthus med garasje. Det lokale historielaget eier og disponerer den gamle forpakterboligen. Boligen er bygget i 1830 og er på 360 kvm boflate med to etasjer, samt kjeller og loft. Hagen er på ca. 5 mål. OVF vil restaurere boligen, som vil stå klar ved tiltredelse. Den som blir utnevnt, må finne seg i de bestemmelser som måtte bli truffet om boligen, herunder leie, bruk og eventuell flytting av bosted.

Søkere må opplyse om de behersker begge de offisielle målformene. Målformen i prostiet er bokmål.

Lønnstrinn 70-76. Innskudd i Statens pen-

sjonskasse.

Kvinner oppfordres til å søke.

Det vil bli utarbeidet offentlig søkerliste. Søkere gjøres oppmerksomme på at opplysninger om dem kan bli offentliggjort selv om søkerne ber om ikke å bli ført opp på offentlig søkerliste, jf. offentleglova § 25 annet ledd.

Søknad sendes tjenestevei med CV, vitnemål, attester og opplysninger om referanser til For-

nyings-, administrasjons- og kirke departementet, Postboks 8004 Dep, 0030 Oslo.

Søknadsfristen er 19. mars 2010.

Nærmere opplysninger kan fås ved henvendelse til stiftsdirektør Per Johan Bjerkeli, Borg bispedømmekontor (tlf. 69 30 79 00) og på bispedømmets hjemmeside www.kirken.no/Borg.

Nyhet!

Erling Rimehaug

ANSIKT TIL ANSIKT

Kommentarer og refleksjoner om tro, liv og skaperverk som gir dybdeperspektiv til troen, takhøyde høyde over livet og bredde-dimensjon til samfunnsengasjementet.

Lavmælt i formen, velorientert i sak og tydelig på eget ståsted henvender forfatteren seg til sine lesere på en måte som inviterer til ettertanke og dialog.

Kr 348,-

Avenir Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Nyhet!

August Bolstad

DEN TRETTENDE DISIPPELEN

Noveller

Tekster skrevet med innlevelse og varsomhet om vandringen i troens og tvilens landskap.

"Forfatteren skriver godt og fører et lett og uanstrengt språk, som noen ganger er nærmest suggererende. Dette er god og lødig litteratur."

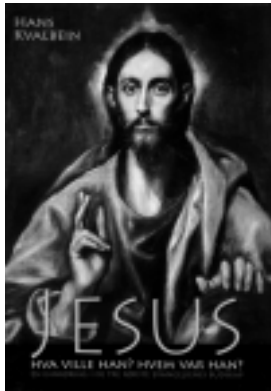
Hans Rognstad

Kr 248,-

Avenir Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Hans Kvalbein

JESUS

Hva ville han? Hvem var han?

En innføring i de tre første evangelienes budskap

Hans Kvalbein har skrevet en grundig og dyptpløyende bok om Jesus slik han fremstilles i de tre eldste evangeliene. Den gir solid faktabasert kunnskap som kan trenes i en tid hvor det produseres mengder av lett-vinte teorier om hvem Jesus egentlig var. Min ringe profeti er at den blir stående som et standardverk i norsk teologi innenfor synoptisk kristologi og Jesus-forskning for mange år framover.

Per Eriksen i Vårt Land

Kr 348,-

Luther Forlag

Besøk oss på: www.lutherforlag.no

Returadresse:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad, kapellan Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og prost Jan Otto Myrseth.

REDAKSJON

Luthersk Kirketidende, v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Red. sekr.: Eyolf Berg.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende mottas med takk og kan sendes til ovenstående e-postadresse.

ABONNEMENT, ADRESSEENDRING O.L.:

Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg,
Luther Forlag, Grensen 3, 0159 OSLO.
Tlf. 91 17 65 37.
e-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

Pris kr. 550,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 750,- pr. år.
Abonnementet inkluderer Halvårsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år).
Kontonummer: 3000.14.73669

ANNONSEPRISER

Det er muligheter for følgende 7 annonsemoduler i LK:

1. *1/2 kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 61 mm) kr 750,- +mva
 2. *Kvartside* (Høyde 42 mm, bredde 127 mm) kr. 1000,- +mva
 3. *Halvside* (Høyde 177 mm, bredde 61 mm) kr. 2000,- +mva
 4. *Halvside* (Høyde 85 mm, bredde 127 mm) kr. 2000,- +mva
 5. *3/4 side* (Høyde 130 mm, bredde 127 mm) kr 2500,- +mva
 6. *Helside* (Høyde 177 mm, bredde 127 mm) kr. 3000,- +mva
 7. *Dobbelside* (Høyde 177 mm, bredde 2x127 mm) kr. 5000,- +mva
- Overstående priser gjelder s/hv-annonser. Tillegg for farger: kr. 1500,- +mva

ISSN 0332-5431

